

SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

Ročník XII.

č. 10 (139)

Pripravil Ivan GAJDIČIAR

V publikácii Farnosť Turzovka (vydal SPT, 2006) boli sprístupnené najzákladnejšie údaje o rodákovi z Vysokej nad Kysucou, **kňazovi Jurajovi Rudincovi**. V jeho prípade išlo o prvé zdokumentované duchovné povolanie z turzovskej farnosti, kam Vysoká patrila až do vytvorenia samostatnej farnosti v roku 1772. O niečo obsažnejšie životopisné medailóny o tomto kňazovi boli publikované v Slovenskom biografickom slovníku, v Lexikóne katolíckych kňazských osobností Slovenska a z týchto údajov čerpala aj diplomová práca kňaza Róberta Dormana o dejinách farnosti Vysoká nad Kysucou. Ďalšie stručné informácie o ňom boli publikované v prácach Literárna epizóda z náboženských bojov na Slovensku (Časopis MSS, 1921) a Baroková literatúra (J. Minárik, 1984).

Juraj Rudinec bol zaujímavou osobnosťou a nielen preto, že bol prvým kňazom z našej farnosti - bol i publikačne činný. Napísal veršovaný polemický spis **Vjry rjmskeg katholickeg spravedliwost, bludu Lutheranskeho falesnost** (Spravodlivosť rímskokatolíckej viery, falšnosť luteránskeho bludu), ktorý však ostal len v rukopise. Bližšie si jeho životné osudy rozvedieme v nasledujúcom príspevku.

JURAJ RUDINEC prvý kňaz z farnosti Turzovka

Narodil sa **2. apríla 1721** vo Vysokej nad Kysucou (nie 1720, ako tvrdia spomínané diela). Bol najstarším synom Pavla Rudinca a Anny, rodenej Ondrušáckovej. Krstnými rodičmi mu boli zeman Juraj Havay a Ilona Majtánová. Rudincovi boli starou vysokou rodinou, ktorej členovia zastávali najvyššie obecné úrady - richtára a neskôr i notára. Aj Jurajov otec, Pavol († 1741) **zastával v obci richtársku funkciu**. Juraj mal troch súrodencov, mladších bratov Jána, Pavla a sestru Dorotu. Matka Anna zomrela skôr ako otec, ktorý sa po jej smrti ešte stihol druhýkrát oženiť. Brat Ján bol dlhý čas chorľavý. Liečil sa u fran-tiškánov v Žiline, ale napokon zomrel ešte ako 16-ročný v roku 1742, teda v čase kedy bol Juraj na štúdiách v Trnave. Študoval filozofiu a teológiu v Budíne a v Trnave, ktorá bola významným centrom vzdelania i uhorského katolicizmu. V tom čase tu ešte fungovala Trnavská univerzita (založená v roku 1635), viedli ju pátri jezuiti. Toto prostredie zanechalo na mladom klerikovi svoj vplyv.

Pastoračnú činnosť začal ako **farár v roku 1748 v Divíne** (okr. Lučenec) a od roku 1755 vraj pôsobil v **Balašských Ďarmotách**. Tento leťopis však nie je správny, pretože v rukopise svojej skladby sa ako farár balaš - Ďarmatský podpísal už v roku 1750. Zúčastňoval sa náboženských dišpút, kde obhajoval katolícke vierovyznanie voči protestantizmu. V tej dobe bol jedným z nemnohých predstaviteľov satirickej náboženskej poézie. Spomínanú veršovanú skladbu napísal v roku 1747. Napísal ju silne slovakizovanou češtinou, jednoduchým ľudovým štýlom so satirickým zameraním a pravidelným 12 -slabičným veršom. Možno ho označiť za **náboženského, resp. katolíckeho apologetu**. Pre Rudinca v tomto smere muselo byť veľmi inšpiratívne už prvé pôsobenie vo funkcii farára v Divíne. Veď v tom čase patrilo k farnosti 11 filiálk (Budína, Dobroč, Kotmanová, Lentvora, Lovinobaňa, Mýtna, Píla, Podrečany, Polično, Ružiná a Uderiná), obcí s evanjelickým obyvateľstvom. **Zo 6398 veriacich bolo len 1053 katolíkov**, pričom v sídle farnosti v Divíne bolo 1050 katolíkov, 6 evanjelikov a 5 Židov. Z Divína odišiel za farára do Balašských Ďarmot. Nedlho pred príchodom Rudinca do farnosti tam bol medzi rokmi 1740 - 1746 postavený nový kostol, zásluhou zemepána Pavla Balašu. V roku 1759 bol nový kostol, už za prítomnosti Juraja Rudinca, konsekrovaný biskupom Antonom Révayom. **Na tomto mieste pôsobil Rudinec až do svojej smrti 27. augusta 1772.**

Ani počas pôsobenia v Ostrihomskej arcidiecéze nezabudol na svoju rodnú obec. Keď sa v roku 1771 rozhodlo o vytvorení vysokej farnosti a v novembri navštívila Vysokú deputácia, majúca posúdiť pripravenosť Vysokej na erigovanie farnosti, v zápise sa uvádza, že **kostol má fundáciu 100 zlatých od balašsko-ďarmatského farára a syna Vysokej Juraja Rudinca**. Vizitácia Vysokej z roku 1798 uvádza, že Rudinec bol aj archidiakonom tamojšieho archidiakonátu.

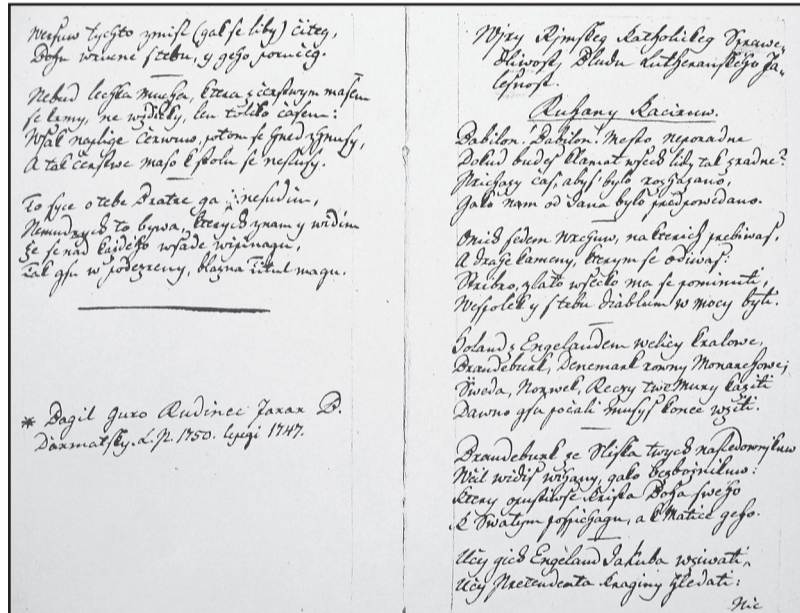
Z jeho vyjadrenia v úvode básnickej skladby (Predmluva) vysvitá, že jej časť písal v čase pôsobenia v Balašských Ďarmotách. Potvrdenie tohto názoru nájdeme vo veršoch:

*Poznať i to múžeš z veršův těch zložených
Že člověk ten jiný byl jest, ne cechovný:
Živ byl v důstojenství blíž Ipla v té časy,
Lutherska když někdy vznikla visitatii.*

Balašské Ďarmoty totiž ležia na rieke Ipeľ. A v samotnom rukopise sa nachádza poznámka Guro Rudinec, farar B. Ďarmatsky, L. P. (leta Páne) 1750, lepeji 1747. Poznámka o leťopošte 1747 znamená, že skladbu začal písať už v tom čase, ale defini-

*Žes čistotu zrušil o tom dobre vime,
Když teba z Katličku v posteli vidíme.
Byla nad čistotu milejší furtuška,
Neb radnej čo pod ňu nosila Katuška.*

Viacrát pritom používa nárečové slová - furtuška, slovo posväťte ako poswecte, lepšie - lepegy (lépeji) a pod. Dalo by sa povedať, že **Rudincovo dielo je historiko-teologickou skladbou**. Zaujímavá je jedna udalosť, ktorú popisuje, aby dokázal, že katolicizmus je pravou vierou. V luteránskej dedine Uderiná zomrela jedna žena - katolíčka, ktorú keď pochovali, postavili jej na hrob kríž. Bol tam však jeden „horlivý“ sused - luterán, a ten začal kríž rozbíjať. Ako začal do kríža rúbať, razom mu ochrnula ruka, že ňou do smrti nemohol pohnúť. Dielo prináša viacero zaujímavých

Rukopis básnickej skladby Juraja Rudinca

tívne ju dokončil a úvod napísal v roku 1750. Z textu sa dá usudzovať, že ju začal písať ešte o rok skôr, pretože v jednom z veršov píše, že dwesto dwacet dewet guž rokuw minulo, gak na tebe šteka Lutherus nemilo ... Lutherovo vystúpenie sa datuje do roku 1517, po pripočítaní 229 rokov dostaneme dátum 1746. Tieto verše svedčia, že časť musel písať ešte ako mladý kaplán pred nástupom do Divína.

V tomto satirickom spise **pranieroval najmä zakladateľa luteranizmu Martina Luthera**. Venuje mu až tri podkapitoly. V prvej sa pýta kým vlastne je, že sa podujal reformovať cirkev. Niektoré jeho verše môžu na súčasníka pôsobiť až poburujúco a urážlivo, treba ich však chápať v celkovom kontexte doby, kedy boli podobné výpady jednej konfesie voči druhej bežnou praxou. Lutherovi napr. vyčíta rušenie celibátu týmito slovami:

pohľadov, určite by sa o ňom dal napísať samostatný príspevok. Rudincova básnická skladba by si však azda zaslúžila väčšiu pozornosť aj u literárnych historikov, aby navždy neostalo v doterajšej anonymite.

Na záver odcitujeme posledné dve strofy:

*Nevidím příčinu, proč Luthera reči
Nebo Kalvínove s tak veliku péči
Počívate : kterých život je nám známy,
A pro zlost jich tupit musíte i sami.*

*Navraťte se k Cirkvi, Buh se k vám obrátí,
On vám štěstí, slávu predeštlí navrátí.
Navraťte se jednuc, ať vás věčný plamen
S Lutherem, Kalvinem nezachvátí Amen.*

Mgr. DRAHOMÍR VELIČKA, PhD.

UPOZORNENIE PREDPLATITEĽOM PUBLIKÁCIE

Pri kontrole záznamov o prevzatí publikácie „Turzovka krížom - krážom“ sme zistili, že si ju ešte neprevzali títo jej predplatitelia: **MUDr. Jozef Mozolík, Vilma Plechová, Helena Staškovanová, JUDr. Pavol Polka, JUDr. Kristína Mitrová, JUDr. Ladislav Polka, Rodina Paštrnáková, SP Kongregácie sestier Sv. Cyrila a Metoda, Emil Cisárik, MUDr. Ladislav Surovka, Ing. Pavol Nekoranec, Ján Malicher, Lubomír Malicher, Darina Halagačková, MUDr. Vladimír Gajdičiar, Olga Gajdičiarová, Stanislav Horský a Ján Lemeš.**

Žiadame ich, aby si knihu v čo najkratšom čase prevzali v kancelárii Spolku na Jašíkovej 56 v Turzovke (Konzerváreň).

WIFI ZÓNA NA NÁMESTÍ JURAJA TURZU

Menej informovaným, ktorí Spolok priateľov Turzovky hodnotia iba z poznania jeho publikačnej a vydavateľskej činnosti, sa môže zdať, že jeho činnosť je zameraná viac na históriu mesta, ako na súčasnosť. Najnovší počín Spolku však svedčí o niečom inom. Po nainštalovaní Pamätníka zakladateľovi obce, od štvrtku 26. augusta 2010 zriadil Spolok na Námestí Juraja Turzu a v príslušnom Šarkparku pre všetkých občanov, mládež a návštevníkov mesta **bezplatnú wifi zónu**. Prevádzkuje ju sponzor Spolku - Firma Ing. Miroslav Sebechlebský - HERAKLES. V praxi to znamená **voľne bezdrôtové pripojenie na internet** a že každý používateľ, vlastníci zariadenie obsahujúce wifi pripojenie (mobily, notebooky, PDA) sa z Námestia Juraja Turzu môže bezplatne pripojiť k sieti. Zóna siaha od Parku so súsoším Drotára s džarkom po Supermarket Jednoty a zahŕňa aj Šarkpark. Je k dispozícii 24 hodín denne ako **WIFIFREE - HERAKLES - SPT**. **Budeme radi, ak nám napíšete, či novú, bezplatnú wifizónu považujete za krok správnym smerom a či ste s jej prevádzkou spokojní.**

PODPIS DOHODY O SPOLUPRÁCI A VZÁJOMNEJ POMOCI

V piatok 17. septembra 2010 bola na pôde I - Tranu, spol. s.r.o. v Turzovke podpísaná avizovaná Dohoda o spolupráci a vzájomnej pomoci medzi spoločnosťou I - Tran, s.r.o. a občianskym združením Spolok priateľov Turzovky. Za spoločnosť I - Tran dohodu podpísal jej generálny riaditeľ **Ing. Ivan Trancík**, za Spolok prezident združenia **Ivan Gajdičiar**. Text dohody v úplnom znení nájdete na webových stránkach Spolku.

TURZOVKA SI PRIPOMENULA SVOJHO „APOŠTOLA“

Slávením sv. omše začala v piatok 21. septembra **spomienková slávnosť 120. výročia narodenia** turzovského farára, dekana, regionálneho historika, spolko- vého a osvetového organizátora **Karola Točíka**. Zorganizovali ju Spolok priateľov Turzovky, združenie Terra Kisucensis a Farský úrad. V homílii nazval kňaz Karola Točíka „turzovským apoštolom“ a zaoberal sa jeho duchovným odkazom pre súčasných farníkov. Tí sa zišli pri jeho hrobe, aby si jeho pamiatku uctili spoločnou modlitbou a položením živého kvetinového venca od or-

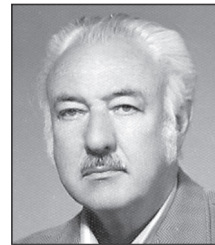
ganizátorov spomienky. Tá pokračovala moderovaným kolokviom v Pastoračnom centre, na ktorom vystúpil predseda združenia Terra Kisucensis **Mgr. Drahomír Velička, PhD.** a priblížil prítomným život a dielo Karola Točíka. Kolokvium moderoval prezident Spolku priateľov Turzovky **Ivan Gajdičiar**. Na záver položili účastníci kolokvia na hrob Karola Točíka 50 zapálených sviec, symbolizujúcich 50 rokov, pred ktorými Turzovčanov Karol Točík navždy opustil. Fotografie z podujatia nájdete na webových stránkach Spolku.

BLAHOŽELÁME

V októbri 2010 oslávia okrúhle a polokrúhle jubileá členovia nášho Spolku

PaedDr. Mária BLENDOVSKÁ
Čadca

MUDr. Alexander KLIKA
Žilina

Rudolf MIKOVČÁK
Turzovka

MUDr. Pavol DLHOPOLČEK, PhD.
Banská Bystrica

Hedviga PRACHNIAROVÁ
Čadca

Želáme im všetko najlepšie, hlavne pevné zdravie a v ďalšom živote veľa šťastia, úspechov a rodinnej pohody.

Aktuálne informácie o činnosti nášho Spolku nájdete na webových stránkach www.spolokpriatelovturzovky.sk